

Křížák pruhovaný (*Argiope bruennichi*)

Ještě před nedávnem ho téměř nikdo neznal. A dnes? Stal se běžnou součástí naší přírody. Na našem území byl tento převážně tropický rod pavouka do roku 1991 znám pouze z jižní Moravy. Za posledních 20 let se postupně šíří, že dnes už ho můžeme pozorovat na území celé republiky.

Křížák pruhovaný patří do čeledi křížákovití (*Araneidae*), kterých je známo asi 2600 druhů, z toho v naší přírodě se vyskytuje 39 druhů. Nápadně zbarvené samičky připomínající svým zbarvením vosu a číhající ve svých sítích na kořist opravdu nelze přehlédnout. Jejich zadeček je nepravidelně žluto-černo-bíle příčně pruhovaný, obdobně pruhované jsou i končetiny. Hlavohruď je porostlá hustými stříbřitými chloupky. Samička není žádný drobeček, může dorůst až dvou centimetrů a do své sítě loví kromě jiného hmyzu především kobylky, které nejsou v trávě schopny na bezpečnou vzdálenost pavučinu při svém skoku zaregistrovat. Sameček je podstatně menší, v průměru dorůstá jen půl centimetru a je nenápadně zbarvený. Rozdíl velikostí obou pohlaví tohoto druhu pavouka je dokonce největší v rámci celé naší arachnofauny.

Páření je pro samečka velmi nebezpečné a téměř vždy končí jeho smrtí. Před vlastní kopulací můžeme oba pavouky vidět na jedné pavučině a to do doby, než samička svolí k páření. Kopulace proběhne rychle a někdy už během ní samička samečka chytne, usmrtí a vysaje. Od srpna do září pak samice upřede tři až pět kokonů, které připevní na vegetaci a naklade do nich vajíčka. Jeden kokon obsahuje až čtyři sta vajíček a samička je hlídá. Prvním rokem se v kokonu vylíhnou nymfy, které zde zůstávají celou zimu a po přezimování se z nich vyvinou malí křížáci. Samice v zimě uhynie. Koncem jara se malí pavouci začnou pomocí pavučinového vlákna, které vypouští ze svých snovacích žláz rozptylovat do okolí.

Křížáka pruhovaného můžeme nejčastěji potkat na slunných místech v porostech trav nebo na zamokřených loukách. Jeho síť je tak charakteristická, že ji velice snadno poznáme. Typicky kolová síť je totiž vybavena klikatým svislým pruhem husté pavučiny probíhající přes její střed, tzv. stabilimentem. Mladí pavouci staví pavučinu bez nebo s méně zřetelným stabilimentem.

O přesném účelu této struktury se dosud diskutuje, odráží ultrafialové světlo, může sloužit jako lákadlo pro létající hmyz, nebo jako mechanické zpevnění sítě. Pozoruhodné je, že tvar stabilimenta nemusí být totožný ani u téhož jedince na všech sítích, které postupně upřede. Tak se nabízí vysvětlení, že jeho tvar je závislý na vyrovnávání nestejných napětí vláken v různých částech sítě, jak se postupně mění během její výstavby. (Buchar, Kůrka, 1998). Stabilimentum slouží také jako důmyslné maskovací zařízení. Pavouk, který se zdržuje ve středu pavučiny v případě rozrušení rozkmitá síť, takže potenciální kořisti se naskytne jen rozmazaný tmavě a světle pruhovaný obraz. Pavouk se v něm dokonale ztrácí. Pokud se cítí pavouk ohrožen, může se po pavučinovém vlákně spustit pod síť, kde nehybně vyčkává, než nebezpečí pomine. Aby pavouk v nebezpečí snadněji unikl, není pavučina upředena přesně svisle, ale se zemí svírá zhruba 45° úhel.

Použitá literatura:

BUCHAR, Jan a Antonín KŮŮ RKA. *Náš i pavouci*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1998, 154 p.,

[24] p. of plates. ISBN 80-200-0331-2.

BAUM, Jiří a Jan BUCCHAR. *V říši pavouků*. Praha: SPN, 1973.

[online]. [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <file:///F:/krizak-pruhovany-lovec-ve-vosim-kabatku.a15.html>

[online]. [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.radkapalenikova.cz/clanky/zvirata/uspesna-krizova-vyprava-krizaka-pruhovaneho/>

[online]. [cit. 2012-11-07]. Dostupné z: <http://www.ifauna.cz/bezobratli/clanky/r/detail/4407/krizak-pruhovany/>

